

Datum
2021-04-14

Diarienummer
Dnr Af-2021/0003 0484

Avsändarens referens
Fi2020/02978

Finansdepartementet
Regeringskansliet
103 33 Stockholm

Remissyttrande: SOU 2020–40 En gemensam utbildning inom statsförvaltningen

Sammanfattning

Arbetsförmedlingen ställer sig positiv till förslaget om att införa en gemensam utbildning för statsanställda. Som enskild lösning är åtgärden dock otillräcklig för att vända den utveckling som regeringens tillitsreform syftar till att åtgärda.

Arbetsförmedlingen delar bedömningen att utbildningen bör vara gemensam för alla anställda inom statsförvaltningen och inte bara omfatta nyanställda. Respektive myndighet ska dock kunna undanta medarbetare som redan har motsvarande kompetens från att genomföra utbildningen, för att undvika kostnader och produktionsbortfall för något som inte ger önskad effekt.

Arbetsförmedlingen tillstyrker förslaget på utbildningens syfte och innehåll. Vi delar uppfattningen att utbildningen inte enbart ska vara kunskapshöjande, utan även identitetsskapande. Arbetsförmedlingen anser att det bör vara den som får i uppdrag att tillhandahålla utbildningen som, utifrån syfte och innehåll, tar fram ett lämpligt upplägg av utbildningen. Arbetsförmedlingen tillstyrker betänkandets förslag om att tillhandahållandet av utbildningen ska placeras hos ett universitet.

Arbetsförmedlingen delar bedömningen att utbildningen bör bestå av både självstudier och gruppdiskussioner. Dessa bör dock ske genom distansmöten. Detta ökar tillgängligheten till utbildningarna. Det är också positivt ur ett ekonomiskt och ett miljöperspektiv.

Arbetsförmedlingen avstyrker förslaget på att inrätta ett Råd för utbildning inom statsförvaltningen.

Datum
2021-04-14Diarienummer
Dnr Af-2021/0003 0484

Arbetsförmedlingen avstyrker förslaget om att praktikanter inom ramen för arbetsmarknadspolitiska program inte ska omfattas av utbildningen.

Arbetsförmedlingen avstyrker förslaget om att utbildningen inte ska omfatta konsulter som arbetar inom statsförvaltningen. Den frågan bör utredas vidare.

Arbetsförmedlingen tillstyrker förslaget om ett undantag i skyldigheten att genomföra utbildningen för den som arbetar i ringa omfattning.

Arbetsförmedlingens synpunkter

2 Uppdraget

Arbetsförmedlingen ställer sig allmänt positiv till att riksdag och regering vill stärka de statsanställdas grundläggande kunskaper om och känsla för vad det innebär att arbeta i staten och de krav på demokrati, rättssäkerhet, professionalitet och effektivitet som följer med detta arbete. Arbetsförmedlingen hade dock gärna sett en mer utvecklad problembeskrivning i utredningen för att bättre kunna bedöma om den utbildning som utredningen föreslår kan avhjälpa problemen. Arbetsförmedlingen anser att de problem som ligger till grund för utredningen endast marginellt kan hanteras via den utbildning som föreslås. Om riksdag och regering vill stärka de statsanställdas kunskaper om den statliga värdegrunden och de regler som gäller för statsförvaltningen torde det bästa sättet vara att i ökad utsträckning föra in den typ av grundläggande kunskaper som utredningen diskuterar i universitetens och högskolornas ordinarie utbildningar.

7.1.1 En gemensam utbildning inom statsförvaltningen

Arbetsförmedlingen ställer sig positiv till att riksdag och regering vill stärka de statsanställdas grundläggande kunskaper om vad det innebär att arbeta i staten och de krav på demokrati, rättssäkerhet, professionalitet och effektivitet som följer med detta arbete.

Arbetsförmedlingen vill dock lyfta att utbildning som ensam lösning, är otillräcklig för att vända den utveckling som regeringens tillitsreform syftar till att åtgärda. Utbildningen måste kombineras med andra förvaltningspolitiska åtgärder.

7.1.2 Att inte delta i en obligatorisk utbildning kan bedömas som tjänsteförseelse

Arbetsförmedlingen anser att det finns en risk med att hantera frågan om att inte delta i utbildningen som en tjänsteförseelse. Bedömningen om eventuella arbetsrättsliga åtgärder bör helt ligga på respektive myndighet.

Datum
2021-04-14Diarienummer
Dnr Af-2021/0003 0484

7.4 Förslag till en ny lag och ett råd för utbildning inom statsförvaltningen

Arbetsförmedlingen avstyrker förslaget på att inrätta ett Råd för utbildning inom statsförvaltningen.

Arbetsförmedlingen anser att förslaget om ett särskilt råd som beslutar om utbildningens innehåll inte rimmar särskilt väl med idén om att utbildningen ska tillhandahållas av ett universitet. Värdet av att lägga utbildningen på ett universitet ligger, som man skriver, i att dessa har breda och djupa kunskaper om de frågor som utbildningen handlar om: offentligrätt, demokrati, ledarskap, pedagogik, legitimitet, etiska och sociala dilemman, med mera. Dessa kunskaper bör då också sätta tydliga spår i utbildningen, genom att universitetet ges stort utrymme att besluta om utbildningens form och innehåll. Redan i betänkandet preciseras dock utbildningen i betydande utsträckning. Om sedan det nya rådet ska precisera det ytterligare kommer det knappt att finns något utrymme kvar alls för universitetet att forma utbildningen.

Arbetsförmedlingen anser inte heller att utbildningen är av den karaktär, att innehållet behöver styras av ett politiskt utsett organ. Vi anser att det står i kontrast med betänkandets argument om att lagstifta om utbildningen, där ett bärande motiv är långsiktighet och undvikande av ryckig politisk styrning.

Det är dessutom inte rimligt att införa ett Råd som står för en stor del av den totala kostnaden utbildningarna.

7.5 Personer som omfattas av lagen

Arbetsförmedlingen tillstyrker att utbildningen blir obligatorisk. Det är en nödvändighet för att öka förtroendet för statsförvaltningen och ytterst för demokratin. Det är också viktigt att utbildningen gäller alla oavsett om man är nyanställd eller inte.

Respektive myndighet ska dock kunna undanta medarbetare som redan har motsvarande kompetens från att genomföra utbildningen. Detta är rimligt för att undvika kostnader och produktionsbortfall för något som inte skulle ge någon effekt.

I utredningen befarar man att vissa funktioners oberoende skulle hotas om granskande och granskade funktioner genomgår utbildningen tillsammans. Arbetsförmedlingen är tveksam till det. Om farhågan ändå skulle anses rimlig, skulle en lösning kunna vara att de som har en granskande funktion genomgår utbildningen själva (eller tillsammans med sina egna underställda) och inte tillsammans med andra statstjänstemän som de har i uppdrag att granska.

Datum
2021-04-14Diarienummer
Dnr Af-2021/0003 0484

Något generellt skäl för att undanta vissa anställda från utbildningen ser inte myndigheten. Arbetsförmedlingen avstyrker därför utredningens förslag om att undanta vissa statstjänstemän från utbildningen.

Arbetsförmedlingen delar bedömningen att det är viktigt att chefer på alla nivåer genomgår utbildningen. Skälet till detta är att cheferna är förebilder för sina medarbetare och viktiga bärare av de rättsregler och den gemensamma värdegrund som ska prägla hela statsförvaltningen.

Arbetsförmedlingen avstyrker förslaget om att praktikanter inom ramen för arbetsmarknadspolitiska program inte ska omfattas av utbildningen.

Av förslaget framgår att praktikanter inom ramen för arbetsmarknadspolitiska program inte ska omfattas av utbildningen, medan praktikanter från exempelvis universitet och högskolor ska omfattas. Praktikanter i ett arbetsmarknadspolitiskt program deltar i det dagliga arbetet vid statliga myndigheter på samma sätt som praktikanter från universitet och högskolor. Båda grupperna bör därför ges samma förutsättningar för att kunna utföra ett gott arbete och utvecklas under praktiken. I stället för att göra skillnad på grupperna så bör längden eller omfattningen på praktiken vara styrande. Vid kortare praktik bör praktikanten inte omfattas av utbildningen medan den vid längre praktik bör göra det. Det är alltså praktiktiden som bör styra och inte praktikanledningen.

7.6.7 Lagen bör inte gälla konsulter

Arbetsförmedlingen avstyrker förslaget om att utbildningen inte ska omfatta konsulter som arbetar inom statsförvaltningen. Den frågan bör utredas vidare.

Arbetsförmedlingen har i uppdrag att lägga ut stora delar av det arbetsmarknadspolitiska uppdraget på fristående aktörer. Dessa kommer att agera inom områden där de bör ha kunskap om de grundläggande normer, rättsprinciper och regelverk som gäller för statsförvaltningen. Det blir även vanligare att myndigheter tar in konsulter på kortare eller längre tid inom vissa kompetensområden.

Ett förslag är därför att tillgängliggöra den grundläggande utbildningen i lämplig omfattning även för konsulter som arbetar inom statsförvaltningens ram. Utbildningen kan då nyttjas genom att myndigheter ställer krav på genomförd utbildning redan i upphandlingen av konsulttjänster.

7.7.3 Ett generellt undantag för arbete i ringa omfattning

Arbetsförmedlingen tillstyrker förslaget om ett undantag från skyldigheten att genomföra utbildningen för den som arbetar i ringa omfattning.

Myndigheten anser dock att det inte bör fastslås en bestämd tid för vad som är att betrakta som ringa omfattning. Det bör finnas utrymme för respektive myndighet att göra en bedömning om de anser att en person arbetar i ringa omfattning eller inte.

8 Utbildningens syfte och innehåll

Arbetsförmedlingen tillstyrker förslaget angående utbildningens syfte och innehåll. Myndigheten delar uppfattningen att utbildningen inte enbart ska vara kunskapshöjande, utan även identitetsskapande.

8.2.3 Rekommendation om fyra delmoment

Arbetsförmedlingen anser att syftet och de fyra delmomenten i utbildningen väl täcker in statstjänstemannarollen.

8.3 Förslag om fortbildning

Arbetsförmedlingen tillstyrker förslaget om att de som deltagit i grundutbildningen ska ges fortbildning. Det är viktigt att fortbildning för att man över tid ska kunna upprätthålla kompetensen och nå de syften som eftersträvas. Att myndigheterna får ett gemensamt stödmaterial att utgå ifrån som sedan anpassas till den egna verksamheten är bra.

9.2 En kombination av självstudier och fysiska träffar

Arbetsförmedlingen anser att det bör vara den som får i uppdrag att tillhandahålla utbildningen som, utifrån syfte och innehåll, tar fram ett lämpligt upplägg för utbildningen. Det är därför inte lämpligt att man i detta skede bestämmer exakt hur många timmar utbildningen ska vara.

Arbetsförmedlingen delar dock bedömningen att utbildningen bör bestå av både självstudier och gruppdiskussioner för att uppnå dess syfte.

Myndigheten anser dock att utbildningen inte enbart behöver bestå av fysiska träffar. Den rådande pandemin har under året avsevärt höjt den generella kunskapsnivån och gett gedigen erfarenhet av möten på distans.

Arbetsförmedlingen anser därför att distansmöten ska finnas som ett alternativ till fysiska möten. Genom att även erbjuda möten på distans ökar myndigheterna tillgängligheten till utbildningarna. Att hålla distansmöten är också positivt ur ett ekonomiskt och miljömässigt perspektiv.

9.4 Handledare bör genomgå en utbildning innan de leder gruppdiskussioner

Arbetsförmedlingen tillstyrker förslaget att handledare hämtas från förvaltningsmyndigheterna och att de ska ha genomgått en handledarutbildning.

Datum
2021-04-14

Diarienummer
Dnr Af-2021/0003 0484

Här behöver man också ta fram en modell för hur man stödjer handledarna och deras kontinuerliga utveckling.

10 Uppföljning av grundutbildningen

Arbetsförmedlingen anser att en fördjupad utredning behöver göras kring de administrativa delarna i förslaget. Det handlar bland annat om dimensionering av utbildningstillfällen. Händelser i omvärlden och politiska beslut kan snabbt medföra stora behov av nya medarbetare. Det handlar även om hantering av personuppgifter i samband med uppföljningen av utbildningen.

11 Organisering och ansvar för utbildningen

Arbetsförmedlingen tillstyrker förslaget om att det är universitet som ska tillhandahålla utbildningen.

I betänkandet beskrivs inte närmare hur man ska utse det universitet som ska tillhandahålla utbildningen. Myndigheten antar därför att regeringen ska besluta om detta. Arbetsförmedlingen menar att det skulle vara värdefullt att titta på alternativa sätt att utse universitet. Universiteten skulle utifrån målbeskrivningar kunna få ansöka om att anordna utbildningen i konkurrens med andra universitet. Det finns här en intressant förebild i den rektorsutbildning som staten bedriver sedan ett antal år i Skolverkets regi. Arbetsförmedlingen menar att denna ordning bör övervägas även för denna utbildning. Eftersom utbildningen ska bedrivas över hela landet, skulle det även vara en fördel om fler än ett universitet skulle kunna tillhandahålla utbildningen.

12 Utbildningens införande och finansiering

Arbetsförmedlingen tillstyrker den plan med stegvis införande som utredningen föreslår.

På Arbetsförmedlingens vägnar

Maria Mindhammar
Generaldirektör

Lena Hadad
HR-direktör

Beslut i ärendet har fattats av generaldirektör, Maria Mindhammar. Ärendet har föredragits av HR-direktör, Lena Hadad. I den slutliga handläggningen av ärendet har Göran Engvall, kvalificerad handläggare, och enhetschef Christer Strömstedt deltagit.

Beslutet fastställs digitalt i diariet och saknar därför namnunderskrifter.